

Ierosināta lieta par normām, kas nosaka izglītības ieguves valodu

Satversmes tiesas 2. kolēģija 2018. gada 25. jūlijā ierosināja lietu „Par 2018. gada 22. marta likuma „Grozījumi Izglītības likumā” 1. panta pirmās daļas, otrās daļas vārdu „pirmsskolas izglītības un pamatizglītības pakāpē, ievērojot šā likuma 41. panta noteikumus”, 3. panta pirmās daļas vārda „pamatizglītības” un 2018. gada 22. marta likuma „Grozījumi Vispārējās izglītības likumā” 2. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta otrajam teikumam, 112. pantam un 114. pantam”.

Apstrīdētās normas

2018. gada 22. marta likuma „Grozījumi Izglītības likumā” 1. panta pirmā un otrā daļa:

„9. pantā:

papildināt pantu ar 1.1 daļu šādā redakcijā:

„(11) Privātajās izglītības iestādēs vispārējo izglītību un profesionālo izglītību pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpē iegūst valsts valodā.”;

izteikt otrās daļas 1. un 2. punktu šādā redakcijā:

„1) izglītības iestādēs, kuras īsteno izglītības programmas saskaņā ar Latvijas Republikas divpusējiem vai daudzpusējiem starptautiskajiem līgumiem;

2) izglītības iestādēs, kuras īsteno mazākumtautību izglītības programmas pirmsskolas izglītības un pamatizglītības pakāpē, ievērojot šā likuma 41. panta noteikumus.”

2018. gada 22. marta likuma „Grozījumi Izglītības likumā” 3. panta pirmā daļa:

„41. pantā:

aizstāt pirmajā daļā vārdus „attiecinīgajā valsts izglītības standartā” ar vārdiem „valsts pamatizglītības standartā”.”

2018. gada 22. marta likuma „Grozījumi Vispārējās izglītības likumā” 2. pants:

„Izteikt 43. pantu šādā redakcijā:

„43. pants. Vispārējās vidējās izglītības programmu saturs

(1) Vispārējās vidējās izglītības programmu obligāto saturu nosaka valsts vispārējās vidējās izglītības standarts.

(2) Nepārsniedzot šā likuma 44. pantā noteikto mācību stundu slodzi nedēļā un mācību stundu skaitu dienā, izglītības iestāde vispārējās vidējās izglītības programmā papildus var ietvert valsts vispārējās vidējās izglītības standartā neminētus mācību priekšmetus, tai skaitā mazākumtautības dzimto valodu un ar mazākumtautību identitāti un integrāciju Latvijas sabiedrībā saistītu mācību saturu.””

Augstāka juridiskā spēka normas

Satversmes 91. panta otrais teikums: „Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.”

Satversmes 112. pants: „Ikvienam ir tiesības uz izglītību. Valsts nodrošina iespēju bez maksas iegūt pamatizglītību un vidējo izglītību. Pamatizglītība ir obligāta.”

Satversmes 114. pants: „Personām, kuras pieder pie mazākumtautībām, ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc divdesmit 12. Saeimas deputātu (turpmāk – pieteikuma iesniedzējs) pieteikuma.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas diskriminē mazākumtautības, jo tās nepamatoti ierobežo dzimtās vai ģimenes valodas lietojumu izglītībā. Apstrīdētās normas paredzot vienādu izglītības ieguves valodu gan personām, kuras pieder pie pamatnācijas, gan personām, kuras pieder pie mazākumtautībām, neparedzot izņēmumus, kas ļautu īstenot saprātīgus izglītības pielāgošanas pasākumus mazākumtautību izglītojamajiem. Apstrīdēto normu pieņemšanas procesā likumdevējs neesot pārliecinājies par to nepieciešamību, kā arī neesot ņēmis vērā pie mazākumtautībām piederošu personu un tās pārstāvošo organizāciju

iebildumus. Turklāt ar apstrīdētajiem aktiem esot paredzēts noteikt iespēju iegūt izglītību svešvalodā, lai nodrošinātu citu Eiropas Savienības oficiālo valodu apguvi. Tādējādi esot nepamatoti pieļauta atšķirīga attieksme pret mazākumtautībām, kuru dzimtā valoda nav kāda no Eiropas Savienības oficiālajām valodām.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā, apstrīdētās normas būtiski ierobežo izglītojamo un viņu vecāku iespēju izvēlēties, pēc viņu ieskata, atbilstošāko izglītības formu. Tās liedzot mazākumtautību valodu pilnvērtīgu lietošanu mācību satura apgūvē, kā arī ierobežojot izglītojamo un pedagogu akadēmisko brīvību.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka, ņemot vērā valsts iespējas un sabiedrībā esošo pieprasījumu pēc mazākumtautību izglītības sistēmas, apstrīdētās normas nenodrošina pie mazākumtautībām piederošām personām pienācīgu iespēju saglabāt un attīstīt savu valodu un identitāti.

Tiesas process

Satversmes tiesa ir uzaicinājusi Saeimu līdz 2018. gada 25. septembrim iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lietas sagatavošanas termiņš ir 2018. gada 25. decembris. Par lietas izskatīšanas procesa veidu un datumu tiesa lemj pēc lietas sagatavošanas.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.